

Działalność Związku Karaimów Polskich w roku 2020

Karaimskie sprawy w roku pandemii

Rytm roku w organizacjach pozarządowych wydaje się zawsze taki sam: przełom roku to z jednej strony czas podsumowań, z drugiej – budowania planów na rok kolejny. Nie inaczej było na początku tego roku w Związku Karaimów Polskich. Pozamykaliśmy wszystkie sprawy związane z działaniami w roku 2019, przygotowaliśmy i złożyliśmy sprawozdania u grantodawców – tak, tak, styczeń to czas sprawozdań! I z nadzieją czekaliśmy na to, co przyniesie nowy rok, zamykający drugą dekadę XXI stulecia. Któż mógł przewidzieć, że informacje docierające z dalekich Chin, z Wuhanu, za parę tygodni wywrócą nasz świat do góry nogami.

Działania w 2020 roku rozpoczęliśmy z pretekstem, od organizacji konferencji „Narodziny turkologii we Wschodniej Europie i jej znaczenie dla mniejszości turkijskich. W 50. rocznicę śmierci prof. Ananiasza Zajączkowskiego i 80. rocznicę śmierci Leona Kryczyńskiego” zaplanowanej na 2–3 kwietnia 2020 r. w Centrum Badań Kitabistycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Niestety, z powodu pandemii termin musiał zostać przesunięty już dwukrotnie.

Rozpoczęliśmy też planowanie harmonogramu prac związanych z realizacją stałych grantów przyznanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Należały do nich stałe od lat zadania:

- Działalność podstawowa
- Działalność Karaimskiego Zespołu Folklorystycznego „Dostlar”
- Karaimskie serwisy internetowe i archiwa cyfrowe
- Publikacja czasopism karaimskich: „Awazymyz” oraz „Almanach karaimski”
- Publikacja kalendarza karaimskiego na rok 2020/2021.

Najpilniejszym zadaniem było przygotowanie koncepcji kalendarza, którego tematem przewodnim miało być 10-lecie karaimskiego zespołu Birlik z Trok. Szczęśliwie większość

działań ZKP od lat realizowana jest z wykorzystaniem sieci internetowej. Pozwala to naszej małej społeczności rozsianej po Polsce i Litwie, a właściwie coraz bardziej po Europie, działać niezależnie od tego, jak daleko od siebie mieszkamy. Ta nasza specyfika niespodziewanie stała się w marcu wybawieniem. Gdy musieliśmy zostać w domach, gdy miasta i granice krajów zaczęły się coraz szczelniej zamykać, nasze wieloletnie doświadczenie pracy w sieci paradoksalnie stało się atutem.

Dwie ostatnie aktywności lutego miały, jak się później okazało, ogromny wpływ na nasze życie w roku naznaczonym pandemią. Pierwszą był koncert Karoliny Cichej 29 lutego w Pałacu pod Blachą w Warszawie. Głównym repertuarem były piosenki tatarskie, ale dotarła do nas informacja, że zaplanowano premierę piosenki karaimskiej *Troch szaharda*. Takiej okazji nie mogliśmy przepuścić i wielu przedstawicieli naszej społeczności stawilo się na koncercie, a potem wrażeniami dzielili się podczas biesiady w pobliskiej restauracji. W końcu była to dla nas zupełnie niezwykła sytuacja, by piosenki karaimskie były wykonywane przez znanych i popularnych artystów. Równolegle, w dniach 28 lutego – 1 marca w Warszawie, przedstawiciele Związku Karaimów Polskich, Mariola Abkowicz i Michał Kuliczenko, uczestniczyli w niezwykle interesujących warsztatach dla przedstawicieli mniejszości, organizowanych przez National Democratic Institute.

Pandemia

Marzec był niewątpliwie miesiącem przełomowym. Od momentu ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego 14 marca, a potem stanu epidemii 20 marca wszystkie plany i działania trzeba było przedefiniować. Któż mógł wówczas podejrzewać, że cały rok będziemy funkcjonować, doskonalać nasze kompetencje w zdalnych kontaktach i pracy on-line.

Jakże wówczas przydała się nam chmura Microsoftu, czyli coraz bardziej popularny

Pandemia nie miała wpływu na działalność wydawniczą ZKP, gdyż ta od samego początku prowadzona jest zdalnie.

Office 365, z którego od lat korzystaliśmy w ograniczonym zakresie. Błyskawicznie zaczęliśmy poznawać nowe narzędzia do komunikacji. Nie tylko Messenger czy Skype, ale też Discord, Teams, Zoom czy Google Meet. Miały one nad używanym dotąd Skypem tę przewagę, że pozwalały na spotkania i szkolenia dla większych grup uczestników. Ci z nas, którzy uczą w szkołach czy na uczelniach, szybko musieli zmienić metody pracy, a przedstawiciele organizacji pozarządowych musieli podjąć decyzję, jak przekształcić zaplanowane zadania dotacyjne, by ich realizacja była możliwa.

Marzec był miesiącem odwoływania wcześniej zaplanowanych spotkań, posiedzeń, konferencji i podróży. Jednym z pierwszych odwołanych wydarzeń było zaplanowane na 18 marca LXX posiedzenie Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, które zostało przełożone na późniejszy termin. Nikt wówczas nawet nie przypuszczał, że kolejne odbędzie się dopiero 17 czerwca i w trybie dystansu społecznego w pustych pomieszczeniach zamkniętego Sejmu. Jednak członkowie Komisji – przedstawiciele mniejszości – spotykali się regularnie on-line, wykorzystując w tym celu karaimskiego Teamsa, dzieląc się doświadczeniami, pracując wspólnie nad dokumentami i rozwiązaniami istotnymi dla wszystkich mniejszościowych organizacji w Polsce.

Życie on-line

W nowych warunkach szybko zaczęliśmy się organizować i dzielić pomysłami, jak pracować zdalnie, wykorzystując nowo opanowane technologie. Jednym z takich działań był wykład on-line 27 marca pt. „Karaimi – kto to tacy?”, podczas którego prelegentka, Mariola Abkowicz, starała się odpowiedzieć na pytania postawione przez organizatorów: kim są Karaimi, jaka jest ich tradycja i tożsamość. Spotkanie odbyło się w ramach nowo powstałego Wirtualnego Klubu TSKŻ z wykorzystaniem Zooma i streamingu na Facebooku.

Wkrótce sprawność technologiczną Marioli Abkowicz zaczęły wykorzystywać nie tylko organizacje karaimskie, czyli Związek Karaimów Polskich i Fundacja Karaimskie Dziedzictwo, lecz także National Democratic Institute czy przedstawiciele mniejszości z Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, a także pracownicy merytoryczni Departamentu Wyznań i Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA. Mechanizm okazał się prosty: jeśli Karaimom udało się przeprowadzić procedurę zdalnego zarządzania projek-

tami i współpracy, również inne organizacje chciały wiedzieć, jak to zrobić. Zapotrzebowanie na szkolenia on-line prowadzone przez ZKP bardzo szybko wzrastało.

Niezwykle interesującym działaniem realizowanym w karaimskiej przestrzeni chmurowej były lekcje języka karaimskiego prowadzone przez Romasa Czaprockiego z Wilna. Teamsowa grupa uczniów była międzynarodowa – przynajmniej raz w tygodniu łączyli się na lekcjach Karaimi z Polski, Litwy i Anglii.

Karaimska Mapa Muzyczna

W tym trudnym czasie pojawiły się też nowe możliwości działania. Z jednej strony u Karoliny Cichej opróżnił się kalendarz z wcześniej zaplanowanych koncertów, z drugiej zaś Narodowe Centrum Kultury ogłosiło, a miasto Wrocław wsparło konkurs specjalnie na czas pandemiczny – Kultura w Sieci. To umożliwiło realizację pomysłu, który jeszcze w lutym wydawał się nierealny – powstała idea płyty digital, która przyjęła nazwę *Karaimska mapa muzyczna*. Jeszcze nigdy w takim tempie i tak intensywnie nie pracowaliśmy nad projektem, który pokazał, że dla karaimskiej kultury w sprzyjających okolicznościach nie ma granic. O projekcie i jego powstawaniu przeczytacie w sprawozdaniu Eweliny Krawczyk, która ściśle współpracuje z Karoliną Cichą i współtworzyła z nami politykę promocyjną wszystkich wydarzeń, poczynając od 30 lipca, czyli premiery

Fot. Mariola Abkowicz

Letnia wyprawa do Trok była dla Dostlar okazją nie tylko do występu, lecz także do sesji fotograficznej na karaimskich podwórkach.

W Trokach, wędrując po Karaimszczyźnie, Karolina Cicha poznawała miejsca, w których powstały słowa wielu karaimskich piosenek.

Fot. Szczepan Żurek

Fot. A. Mitura / MSWiA

Jubileuszowe dyplomy wręczali współprzewodniczący Komisji Wspólnej RziMNiE: minister Błażej Poboży i dr Grzegorz Kuprianowicz.

W debatach VI Targów Edukacji Międzykulturowej słuchacze uczestniczyli wyłącznie on-line.

singla *Soframyzda*, przez premierę strony www.mapamuzyczna.karaimi.org i wirtualny spacer po miejscach i zjawiskach kultury karaimskiej, które znalazły się na niej 23 września, po premierę całej płyty 26 października. Płyta ta zyskuje bardzo dobre recenzje i mamy nadzieję, że promocja karaimskiej kultury muzycznej będzie z sukcesem kontynuowana.

Karaimskie piosenki w opracowaniach Karoliny Cichej i Spółki, której towarzyszy Michał Kuliczenko, oraz w wykonaniu Karaimów z Trok: Tani i Wołodii Maszkiewiczów, kuzynów Kamila, Daniela i Dominiki Kobeckich

oraz siostr Wiktorii Narmontenė i Bijany Jodis, cieszą się nieustającym zainteresowaniem słuchaczy. Dzięki poszukiwaniom Karoliny Cichej udało się ustalić wcześniej nieznane pierwowzory melodii karaimskich piosenek. Po konsultacjach z Elżbietą Tomczuk, znakomitą znawczynią muzyki ukraińskiej i kierowniczką Ukraińskiego Zespołu Pieśni i Tańca „Ranok” z Bielska Podlaskiego, okazało się, że pierwowzorem *Galwienin kyryjinda* jest pieśń ukraińska *Teče річка невеличка з вишневого саду*. Poszukując tego, czym inspirowała się Walentyna Łobanosówna, komponując melodię kołysanki *Jukła uwłum*, Cicha ustaliła, że były to utwory *Piechota, ta szara piechota* oraz *Z popielnika na Wojtusia*.

Jubileusz 15-lecia ustawy

Ten rok, jeszcze przed wybuchem pandemii, miał być szczególny dla wszystkich mniejszości. Obchodziliśmy bowiem 15-lecie uchwalenia Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych i języku regionalnym, oraz powołania Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Mieliśmy z tej okazji szeroko zakrojone plany: konferencje organizowane przez Komisję Mniejszości Sejmu RP oraz przez Departament Wyznań Religijnych i Mniejszości, konferencję współorganizowaną przez organizacje mniejszości we współpracy z Adamem Bodnarem, rzecznikiem praw obywatelskich. Niestety, nie udało się, z przyczyn oczywistych, tych planów zrealizować, nawet przenosząc je do trybu on-line. Plany zostały zredukowane do wydania przez Instytut Kазubski jubileuszowego tomu *Tożsamość – kultura – równość* pod redakcją Cezarego Obracht-Prondzyńskiego i Małgorzaty Milewskiej, w którym refleksja nad minionym 15-leciem obejmuje również tematykę karaimską.

Podsumowanie 15 lat funkcjonowania Ustawy wymagało jednak pogłębienia – stąd cykl debat, organizowanych we współpracy z przedstawicielami mniejszości w Komisji Wspólnej, a poświęcony tematyce mniejszościowej, rozpoczęty 18 czerwca debatą zorganizowaną przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej i Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego. Dyskusję kontynuowano 23 września we Wrocławiu podczas zorganizowanych przez miasto Wrocław VI Targów Edukacji Międzykulturowej. Debatę podczas współorganizowanego przez Związek Karaimów Polskich panelu 4 „Krótka historia długiej drogi”, moderowanego przez Mariolę Abkowicz, poruszała kwestie edukacyjne i problemy szkolnictwa mniej-

Fot. Jerzy Wypych

szościowego. Natomiast 25 listopada Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego był gospodarzem kolejnej debaty pt: „Mniejszości etniczne w Polsce”, na której Mariola Abkowicz reprezentowała społeczność karaimską.

7 października uczczono dzień 21 września 2005 r., kiedy odbyło się pierwsze posiedzenie Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, organu doradczego Prezesa Rady Ministrów. Odbyło się uroczyste posiedzenie komisji, podczas którego jej członkowie zostali uhonorowani okolicznościowymi dyplomami i drobnymi prezentami.

Działalność zespołu Dostlar

W utrudnionych przez pandemię okolicznościach działał również cały czas zespół Dostlar, pracując wiosną on-line, i w miarę pojawiających się możliwości występując na klasycznej scenie: w sierpniu w Trokach i we wrześniu w Warszawie. Członkowie zespołu – w sekcji tanecznej Emilia i Nina Firkowicz oraz w sekcji wokalnej Michał Kuliczenko – wzięli również udział w ogłoszonym w listopadzie przez Olsztyńskie Stowarzyszenie Mniejszości Niemieckiej konkursie on-line Mniejszości na Scenie, w którym Michał Kuliczenko zajął III miejsce. W grudniu dziewczęta wystąpiły podczas koncertu on-line wieńczącego projekt Wielokulturowa Warszawa realizowany przez Towarzystwo Przyjaciół Warszawy.

W końcówce roku udało się uzyskać jeszcze dwa granty MSWiA na rozbudowę materiałów edukacyjnych w projekcie „Karaimska mapa muzyczna w sieci” oraz na „Prace aktualizacyjno-techniczne przy serwisach w domenie karaimi.org”.

Walny Zjazd członków ZKP

Ważnym wydarzeniem w życiu każdej organizacji są wybory władz związku, dla Związku Karaimów Polskich ten czas nadszedł w tym roku. Zgodnie z przepisami tzw. tarczy anty-kryzysowej 29 listopada 2020 r. dzięki środkom komunikacji elektronicznej i z wykorzystaniem rozwiązań chmurowych firmy Microsoft (Microsoft Teams, aplikacja umożliwiająca procedowanie synchroniczne) odbył się zjazd członków, podczas którego w wyniku głosowania tajnego z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych wybrane zostały na kolejną kadencję władze ZKP:

Zarząd: Mariola Abkowicz (przewodnicząca), Anna Sulimowicz-Keruth (wiceprzewodnicząca), Adam Dubiński (skarbnik), Michał Németh (sekretarz), Nina Firkowicz (członek).

W skład **Komisji Rewizyjnej** weszli: Michał Kobecki (przewodniczący), Anna Abkowicz, Anna Dąbkowska, zaś **Radę Centralną** tworzą: Aleksander Kobecki (przewodniczący), Agnieszka Gordon, Andrzej Morawietz, Ludwik Kobecki, Irena Jaroszyńska, Hanna Pilecka, Maria Emilia Zajączkowska-Łopatto.

Pokłosie zebrania

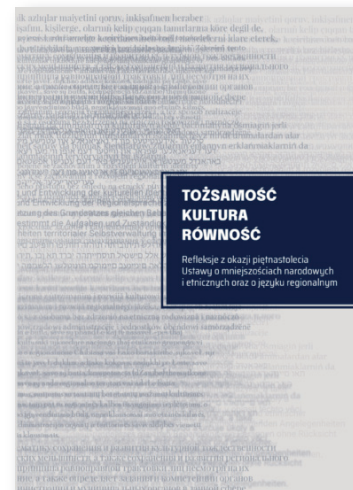
Zjazd on-line stał się nie tylko ważnym wydarzeniem organizacyjnym dla społeczności, ale też pokazał, że w tym trudnym roku, kiedy to kolejne ograniczenia zmuszają nas do pozostania w domach bez możliwości spotkań towarzyskich, rozwinął w nas z jednej strony umiejętność użytkowania narzędzi do pracy zdalnej, ale też z drugiej wyzwolił silną potrzebę kontaktów w jedynym możliwym formacie, czyli wirtualnie. Jeszcze podczas zjazdu zaplanowano następne, już nieoficjalne spotkanie, a także zainicjowano nową akcję aktywizującą, o czym więcej przeczytacie w tym numerze w relacji Agnieszki Gordon i Hanny Pileckiej.

Podsumowanie

W stanowisku Strony Mniejszościowej Komisji Wspólnej RiMNiE przedstawiciele mniejszości pisały: „pandemia koronawirusa zmieniła w sposób zdecydowany funkcjonowanie całego społeczeństwa, w tym także mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym. Niebezpieczeństwo zakażenia oraz wprowadzone przez rząd ograniczenia wpłynęły na możliwy zakres działań we wszystkich sferach życia społecznego, wymuszając poszukiwanie nowych form aktywności, które pozwalałyby na realizowanie podstawowych zadań niezbędnych dla funkcjonowania jednostek i społeczeństwa. Całość życia społecznego wymaga zachowania nowych procedur i warunków zapewniających minimalizowanie zagrożenia”.

Mamy nadzieję, że działania, które podejmowaliśmy w tym roku, chociaż obciążone większymi niż zwykle trudnościami pokazały, że jesteśmy w stanie dostosować się i iść dalej. Z nadzieją czekamy na powrót do życia bez ograniczeń związanych z pandemią, ale jedno wiemy na pewno: tego, czego się w tym trudnym roku nauczyliśmy, nie porzucimy tak łatwo. Nawet wtedy, gdy już będziemy się spotykać i podróżować normalnie, uczestniczyć w koncertach i dzielić się na różne sposoby naszą kulturą, kontakty on-line pozostaną z nami na dłużej.

Mariola Abkowicz

Z okazji 15-lecia Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym Instytut Kaszubski wydał antologię *Tożsamość – kultura – równość*. Znajduje się ona w wolnym dostępie na stronie Instytutu.